

Oppdragsrapport nr. 11-2005

Elling Borgeraas

Kreft og levekår

en presentasjon av tallmaterialet fra

Levekårsdatabasen

SIFO

© SIFO 2005

Oppdragsrapport nr. 11 - 2005

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING

Sandakerveien 24 C, Bygg B

Postboks 4682 Nydalen

0405 Oslo

www.sifo.no

Det må ikke kopieres fra denne rapporten i strid med åndsverksloven. Rapporten er lagt ut på internett for lesing på skjerm og utskrift til eget bruk. Enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring utover dette må avtales med SIFO. Utnyttelse i strid med lov eller avtale, medfører erstatningsansvar.

Tittel	Antall sider	Dato
Kreft og levekår : - en presentasjon av tallmaterialet fra Levekårsdatabasen	53	05.10.2005
Title:	Prosjekt-nummer	Faglig ansvarlig sign.
Cancer and Living Conditions	21-2005-24	
Forfatter: Elling Borgeraas		
Oppdragsgiver: Kreftforeningen		
Sammendrag		
<p>Rapporten inngår som dokumentasjonsrapport til forprosjektet "Kreft og personlig økonomi" i regi av Kreftforeningen. Forprosjektet er finansiert av Stiftelsen Helse og Rehabilitering. Målet med dette arbeidet er å gi en empirisk beskrivelse av sammenhengen mellom levekårsproblemer og kreft, slik den fremkommer i Kreftforeningens levekårsdatabase. Hensikten med gjennomgangen er å utvikle et bedre grunnlag for å formulere relevante og forskbare problemstillinger for et eventuelt hovedprosjekt. Den foreliggende rapporten inngår som et vedlegg til og som grunnlag for hovedrapporten fra forprosjektet og må sees i sammenheng med denne.</p> <p>Analysen tar utgangspunkt i balansen mellom inntekter og utgifter hos krefttrammede som søker Kreftforeningen om økonomisk støtte. Disse opplysningene er hentet fra søknadsskjemaet som må benyttes for å få økonomisk støtte fra Kreftforeningen. Den sentrale avhengige variabelen i analysen er over- eller underskudd i den personlige økonomien. Majoriteten av søkerne oppgir at økning av utgifter som følge av kreftsykdommen er et vesentlig større problem enn reduksjon i inntekten. Siden søknadsskjema i liten grad ber om opplysninger om kreftrelaterte utgifter, konsentrer analysen seg om inntekten og inntektskildnes betydning for dårlig privatøkonomi.</p> <p>Når det gjelder inntektskildenes betydning for 'underskudd' i den personlige økonomien, registrerer vi – ikke overraskende – at dem som har tilknytning til arbeidsmarkedet jevnt over kommer bedre ut enn de som er avhengige av offentlige økonomiske ytelser. Dermed synes det som om de som har trygd har en noe bedre økonomisk balanse enn de som også er avhengig av diverse stønadstyper, som for eksempel grunn- og hjelpestønad, sosialhjelp og bostøtte. Dette er et trekk som også er registrert i mange andre studier av svake levekår, nemlig at arbeidstilknytning har en immuniserende effekt i forhold til svake levekår. Videre registrerer vi at ektefelle – og spesielt ektefelle som bidrar økonomisk – også har en tilsvarende, om enn noe svakere, immuniseringsseffekt. Dette vises også i andre levekårsstudier.</p> <p>Familiesammensetting har også betydning: Enslige og enslige forsørgere er de som utgjør den største andelen med underskudd i den personlige økonomien. I materialet synes det som om det jevnt over er henholdsvis enslige menn uten barn og enslige kvinner med barn som kommer dårligst ut på vår levekårsindikator. Barn gir – for å holde oss til metaforen – en viss immuniserende effekt for enslige menn, som lever av trygd eller andre offentlige økonomiske støtteordninger, mens barn ikke har den samme effekt for enslige kvinner.</p>		
Summary		
<p>The report contains the empirical documentation of living conditions among cancer patients. The analysis is based on applications forms used to apply for economic support from the Cancer Union in Norway. The data source contains information about the patients and their households' net income, sources of income and major expenses. The dependent variable in the analysis is <i>budgetary balance</i> — i.e. income minus expenses. The main findings are as follows:</p> <ul style="list-style-type: none"> - The majority of the cancer patients claims that it is the increased expenses in relation to the disease, rather than reduced incomes, that represent the main challenge in their strained economic situation. - In terms of scores on the budgetary balance variable, patients with some sort of labour related income (wages, sickness insurance) seem to be in a better situation as compared to patients with other income sources. - Patients who predominantly live on national insurance tend to score slightly lower on the budgetary balance variable than do patients relying on labour related income. - Patients who are dependent on short-term and targeted social support typically have the weakest budgetary balance of all. - As for household types, single-person units have lower average scores on the budgetary balance variable than do married or co-habitant cancer patients. - Lone parents typically score even lower than single-person households on the budgetary balance variable. <p>Hence, the study suggests that current welfare support systems do not function as efficiently as intended even when long-term and serious sickness strikes.</p>		
Stikkord		
<i>kreft, levekår, inntekt, standardbudsjett, personlig økonomi</i>		
Keywords		
cancer, level of living, income, standard budget, household economy		

Kreft og levekår

- en presentasjon av tallmaterialet fra Levekårsdatabasen

av

Elling Borgeraas

2005

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING
postboks 4682 Nydalen, 0405 Oslo

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag fra Kreftforeningen og inngår i forprosjektet ”Kreft og personlig økonomi” i regi av Kreftforeningen. Prosjektet er finansiert av Stiftelsen Helse og Rehabilitering. Datamaterialet er stilt til disposisjon av Kreftforeningen og bearbeidet for analyse av SIFO.

Prosjektleder for forprosjektet har vært spesialkonsulent/sosionom Maj-Britt Thomsen, Kreftforeningen. I tillegg til prosjektleder har rådgiver/sosionom Bente Kringlebotten, Kreftforeningen, også vært involvert i arbeidet. Begge har gitt betydelige bidrag til denne rapporten. Ciber har konvertert data fra Levekårsdatabasen til SPSS.

Oslo april 2005

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING

Innhold

Forord.....	5
Innhold	7
Sammendrag.....	11
1 Innledning	13
1.1 Det empiriske materialet	13
2 Problemstillinger.....	15
3 Kjennetegn ved utvalget	17
3.1 Balanse i privatøkonomien.....	17
3.2 Kjønn.....	18
3.3 Alder	18
3.4 Sivilstand.....	19
3.5 Oppsummering.....	21
4 Inntektskildenes betydning for den økonomiske balansen	23
4.1 Innledning	23
4.2 Inntektskategorier.....	23
4.3 Forholdet mellom inntektskilder og økonomisk balanse	25
4.4 Oppsummering.....	28
5 Familietype, kjønn og inntektskategoriers betydning for den økonomiske balansen	29
5.1 Arbeidsinntekt.....	29
5.2 Trygd.....	31
5.3 Annen ytelse.....	32
5.4 Annen inntekt.....	34
5.5 Oppsummering.....	34
6 Utgiftenes betydning for den økonomiske balansen	37
7 Kort oppsummering av de empiriske funnene	39
Tabellvedlegg:.....	43

Tabeller

Tabell 3-1 Søkernes kjønn.....	18
Tabell 3-2 Søkernes alder. Gruppert	18
Tabell 3-3 Sivilstand	20
Tabell 3-4 Husholdstype	20
Tabell 4-1 Forholdet mellom ulike inntektstyper og negativ balanse. Prosentandeler av dem med negativ balanse og som har angjeldende inntektstype.....	25
Tabell 4-2 Andelen med negativ balanse etter om man har ektefelleinntekt eller ikke. Alle (N=2223)	26
Tabell 4-3 Prosentandelen med underskudd for par med og uten bar, og om det er registrert ektefelleinntekt eller ikke.	26
Tabell 4-4 Prosentandelen med negativ balanse etter inntektskilde.....	27
Tabell 4-5 Prosentandelen med negativ balanse etter ulike inntektsformer under Andre ytelser.	27
Tabell 5-1 Prosentandelen med underskudd etter kjønn, inntektskategori og familietype.	29
Tabell 6-1 Prosentandelen med underskudd etter ulike utgiftstyper.....	37
Tabell V-1. Totalbalanse etter familietype og kjønn.....	44
Tabell V-2. Prosentandelen med underskudd av søkere med sosialhjelp/bostøtte etter kjønn familietype og gradert underskudd.....	45
Tabell V-3. Prosentandelen med underskudd av søkere med inntekt etter kjønn familietype og gradert underskudd.....	45
Tabell V-4. Prosentandelen med underskudd av søkere med uførepensjon etter kjønn familietype og gradert underskudd.....	46
Tabell V-5. Prosentandelen med underskudd av søkere med rehabilitering/attføring etter kjønn familietype og gradert underskudd.....	46
Tabell V-6. Familietype etter sosialhjelp/bostøtte	47
Tabell V-7. Familietype etter arbeidsinntekt.....	48
Tabell V-8. Familietype etter uførepensjon	49
Tabell V-9. Familietype etter rehabiliteringspenger/attføring.....	50
Tabell V-10. Andelen som har diverse inntektskilder.....	51
Tabell V-11. Balanse.....	51
Tabell V-12. Gjennomsnittlig inntekt for de som har inntekten	52
Tabell V-13. Gjennomsnittlig utgift for de som har utgiften	52
Tabell V-14. Totale inntekter og utgifter	53

Figurer

Figur 3-1 Prosentandelen med overskudd eller underskudd per måned i den økonomiske balansen og etter størrelsen på underskuddet. (N=2223).....	17
Figur 3-2 Søkere fordelt etter alder og kjønn. Gruppert. Prosent. N=2307.....	19
Figur 3-3 Prosentandelen menn og kvinner i ulike familietyper. N=2311	21
Figur 4-1 Prosent av alle søkere fordelt på ulike inntektskilder. N=2311.....	24
Figur 4-2 Prosentandelen av søkere med kun en hovedinntektskilde og kombinasjon av flere inntektskilder. N=2311.....	25
Figur 5-1 Prosentandelen med underskudd etter kjønn og husholdstype. Søkere med arbeidsinntekt.*	30
Figur 5-2 Prosentandelen med underskudd etter familietype.*	31
Figur 5-3 Prosentandelen med underskudd etter familietype og kjønn.*	31
Figur 5-4 Prosentandelen med underskudd etter familietype og kjønn. Søkere med trygd.*	32
Figur 5-5 Prosentandelen med underskudd etter kjønn og familietype. Søkere med Annen ytelsetype.*	33
Figur 5-6 Prosentandelen med underskudd etter kjønn og familietype. For søkere med Annen inntekt.*	34

Figur V-1. Prosentandelen av søkere med sosialhjelp/bostøtte etter familietype.....	47
Figur V-2. Prosentandelen av søkere med arbeidsinntekt etter familietype (N=)	48
Figur V-3. Prosentandelen av søkere med uførepensjon etter familietype.....	49
Figur V-4. Prosentandelen av søkere med rehabiliteringspenger/attføring etter familietype	50

Sammendrag

Rapporten inngår som dokumentasjonsrapport til forprosjektet "Kreft og personlig økonomi" i regi av Kreftforeningen. Forprosjektet er finansiert av Stiftelsen Helse og Rehabilitering. Målet med dette arbeidet er å gi en empirisk beskrivelse av sammenhengen mellom levekårsproblemer og kreft, slik den fremkommer i Kreftforeningens levekårsdatabase. Hensikten med gjennomgangen er å utvikle et bedre grunnlag for å formulere relevante og forskbare problemstillinger for et eventuelt hovedprosjekt. Den foreliggende rapporten inngår som et vedlegg til og som grunnlag for hovedrapporten fra forprosjektet og må sees i sammenheng med denne.

Analysen tar utgangspunkt i balansen mellom inntekter og utgifter hos kreftrammede som søker Kreftforeningen om økonomisk støtte. Disse opplysningene er hentet fra søknadsskjemaet som må benyttes for å få økonomisk støtte fra Kreftforeningen. Den sentrale avhengige variabelen i analysen er over- eller underskudd i den personlige økonomien. Majoriteten av søkerne oppgir at økning av utgifter som følge av kreftsykdommen er et vesentlig større problem enn reduksjon i inntekten. Siden søknadsskjema i liten grad ber om opplysninger om kreftrelaterte utgifter, konsentrer analysen seg om inntekten og inntektskildnes betydning for dårlig privatøkonomi.

Når det gjelder inntektskildenes betydning for 'underskudd' i den personlige økonomien, registrerer vi – ikke overraskende – at dem som har tilknytning til arbeidsmarkedet jevnt over kommer bedre ut enn de som er avhengige av offentlige økonomiske ytelser. Derneft synes det som om de som har trygd har en noe bedre økonomisk balanse enn de som også er avhengig av diverse stønadstyper, som for eksempel grunn- og hjelpestønad, sosialhjelp og bostøtte. Dette er et trekk som også er registrert i mange andre studier av svake levekår, nemlig at arbeidstilknytning har en immuniserende effekt i forhold til svake levekår. Videre registrerer vi at ektefelle – og spesielt ektefelle som bidrar økonomisk – også har en tilsvarende, om enn noe svakere, immuniseringseffekt. Dette vises også i andre levekårsstudier.

Familiesammensetting har også betydning: Enslige og enslige forsørgere er de som utgjør den største andelen med underskudd i den personlige økonomien. I materialet synes det som om det jevnt over er henholdsvis enslige menn uten barn og enslige kvinner med barn som kommer dårligst ut på vår levekårsindikator. Barn gir – for å holde oss til metaforen – en viss immuniserende effekt for enslige menn, som lever av trygd eller andre offentlige økonomiske støtteordninger, mens barn ikke har den samme effekt for enslige kvinner.

Det er med andre ord mye som tyder på at kreftpasienter ikke skiller seg vesentlig ut sammenliknet med andre grupper som blir rammet av negative livsbegivenheter. Denne enkle forstudien indikerer at kompensasjonsmekanismene i velferdsstaten heller ikke fungerer effektivt når man blir rammet av langvarig alvorlig sykdom som kreft.

1 Innledning

Det foreliggende notatet presenterer SIFOs bidrag til prosjektet ”Kreft og personlig økonomi” som er gjennomført i regi av Kreftforeningen og finansiert av Helse og Rehabilitering (HT nr. 2004/3/0106). Dette er et forprosjekt som tar sikte på å få mest mulig kunnskap om sammenhengen mellom kreft og levekår, slik at man er bedre i stand til å formulere presise og forskbare problemstillinger i et eventuelt hovedprosjekt.

SIFOs oppdrag har vært å tilpasse, bearbeide og analysere data fra den såkalte Levekårsdatabasen. Målet med analysen er å gi en statistisk beskrivelse av de økonomiske levekårene blant kreftsyke som har søkt Kreftforeningen om økonomisk støtte. Analysen har et eksplorativt preg og har ingen analytiske ambisjoner utover det å identifisere noen hovedkjennetegn ved de materielle levekårene til husholdene som inngår i materialet, og eventuelt særskilte trekk ved de mest utsatte husholdene.

1.1 Det empiriske materialet

Datamaterialet består av opplysninger gitt av alle som søkte Kreftforeningen om økonomisk støtte i perioden 2001 - 2004. Datamaterialet er hentet fra den såkalte Levekårsdatabasen. Dette er et elektronisk verktøy som Kreftforeningen bruker til å behandle søknadene.

Her registreres alle opplysninger som ligger i søknadsskjemaet, samt vedtak og andre viktige vurderinger som Kreftforeningen gjør. Enhetene i levekårsdatabasen er søknader og ikke personer. I en analyse av levekårene til kreftrammede ønsket vi imidlertid å gjøre husholdet eller den kreftrammede til enheten. En del av forarbeidet gikk derfor ut på å organisere datamaterialet etter søkere og ikke etter søknader.

Det empiriske materialet som presenteres i dette notatet er med andre ord hentet fra et saksbehandlingsverktøy. Det er et forholdsvis omfattende arbeid å legge dette materialet til rette for detaljert statistisk analyse. Dette skyldes dels formen datamaterialet er organisert på i selve Levekårsdatabasen og dels at det er et materiale som er brukt i en praktisk saksbehandling av en stor mengde saker over flere år. Følgen er at datasettet inneholder noen inkonsistenser – som følge av prosedyreendringer, ulike oppfatninger blant saksbehandlerne om klassifisering av den ”kvalitative” delen av materialet og lignende – samt åpenbare feilinntastinger. Det har ikke vært mulig innen tidsrammen for dette prosjektet å identifisere og rette opp alle disse skjevhetene. Vi har imidlertid brukt tid på å rette opp opplagte feil i de viktigste variablene som anvendes i analysen. Vi har spesielt vært opptatt av å korrigere feil i utgifts- og inntektsvariablene.

Det er registrert 2 311 kreftrammede som selv eller via foresatte, har søkt om slik støtte i perioden 2001 - 2004. Blant disse er det registrert 3062 søknader. Det betyr at noen søkere har levert inn flere søknader. Der det er flere søknader fra en og samme person har vi valgt å fo-

reta analysen med utgangspunkt i den første registrerte søknaden¹. 79,3 prosent av søkerne i det foreliggende materialet er registrert med én søknad. 2066 (89,4 prosent) av søknadene som inngår i analysen ble innvilget, mens 245 fikk avslag, eller trakk søknaden sin av ulike grunner.

Utvalget er selvsagt ikke representativt for alle kreftrammede i Norge, men gir viktig kunnskap om dem som av en eller annen grunn har søkt Kreftforeningen om økonomisk støtte. Det betyr at vi ikke er i stand til å generalisere fra ett utvalg til å gjelde hele populasjonen. Tvert om er det slik at vi analyserer hele populasjonen av søkere i det aktuelle tidsrommet. Forskjellene som presenteres i den foreliggende analysen er av den grunn aktuelle forskjeller mellom søkerne. Det er derfor ikke nødvendig å signifikansteste funnene i materialet.

Når dette er sagt, er det også viktig å poengtere at det foreliggende datamaterialet gir en unik anledning til å analysere levekårene til et meget stort antall kreftpasienter i Norge. Det er heller ingen tvil om at materialet beskriver en viktig del av virkeligheten for mange kreftpasienter. Selv om det er svakheter knyttet til statistiske generaliseringer, må ikke dette stå i veien for å utnytte materialet både i videre forskning og utredning, og ikke minst som et grunnlag for Kreftforeningen til å evaluere sin egen virksomhet på dette området. Det ligger blant annet store muligheter i materialet til å sammenlikne utviklingen av levekår slik de fremkommer blant dem som har søkt Kreftforeningen flere ganger og, til en viss grad, knytte denne analysen opp mot sykdomsutviklingen. Vi har dessverre ikke hatt anledning til å følge opp disse problemstillingene i dette prosjektet.

¹ Det er imidlertid viktig å huske at noen av disse kan ha søkt i perioden før søknadene ble registrert elektronisk.

2 Problemstillinger

Hovedtemaet for den kvantitative delen av forprosjektet har vært å identifisere mulige koblinger mellom kreft og levekår. Hvilken økonomisk situasjon er det som blir presentert i disse søknadene, og hva er det ved denne situasjonen som gjør at det er rimelig å gi økonomisk støtte? En allmenn hypotese er at det å bli rammet av en langvarig, alvorlig sykdom som kreft vil ha konsekvenser for privatøkonomien. Noen av disse konsekvensene blir selvfølgelig kompensert for av den norske velferdsstaten, mens andre av ulike grunner ikke blir det. Med unntak av en rekke enkeltstående tilfeller, har vi svært lite systematisk kunnskap om disse konsekvensene. Hvor representative disse sakene er, eller om det kun er en tilfeldig ansamling av kasus som ikke sier så mye om de økonomiske konsekvensene av å bli rammet av kreft, vet vi ikke (Borgeraas, Brøyn og Gudbergson 1996). Vi vil heller ikke kunne si så mye om dette med utgangspunktet i denne studien. Hovedsvakheten ved datamaterialet er at vi ikke har opplysninger om den økonomiske og materielle situasjonen *før* en fikk en kreftdiagnose. Det er derfor ikke mulig å si så mye om de objektive økonomiske følgene av denne diagnosen. Unntaket er der søkerne selv oppgir hvilke økonomiske følger kreftsykdommen har hatt. Vi har derfor muligheten til å undersøke om det er økte utgifter, reduserte inntekter eller en kombinasjon av disse, som er den viktigste årsaken til svekkede levekår som en følge av kreftsykdommen.

Hovedtyngden i datamaterialet dreier seg imidlertid om den økonomiske situasjonen på søknadstidspunktet (tversnittdata). I dette øyeblikksbildet har vi en rimelig god oversikt over inntekter og utgifter. Vi har også forholdsvis detaljert kunnskap om de ulike inntektskildene og de viktigste utgiftstypene. Når Kreftforeningen vurderer søknadene, tar man utgangspunkt i en konstruksjon av den økonomiske balansen i husholdet, dvs. en enkel relasjon mellom inntekter og utgifter. Den økonomiske balansen blir beregnet på følgende måte: Alle inntekter² i husholdet registreres og summeres. Det samme gjelder alle utgiftsposter som er registrert. De registrerte utgiftene er de vi kan betegne som faste og ganske vanlige utgifter; renter og avdrag på lån, utgifter til strøm, kommunale avgifter og utgifter til barnepass. Inntekter fratrukket utgifter gir et grovt bilde av den sum som blir til overs til mer daglige utgifter; mat- og drikke, klær og sko, helse- og hygiene, husholdningsartikler og lignende. Siden disse utgiftene er vanskelig å vurdere, blant annet fordi utgifter til det daglige forbruket varierer forholdsvis mye for hushold av ulik størrelse og personsammensetting for øvrig, anvender derfor Kreftforeningen det såkalte standardbudsjettet som er utarbeidet av SIFO for beregning av denne type utgifter. Dette budsjettet er en metode for å gi et estimat på hvor mye det koster å ha et rimelig forbruksnivå for hushold med forskjellig alders- og kjønnsammensetting og etter størrelsen på husholdet. Forbruket dekker det vi noe løst kan betegne som det daglige forbruket. Ved å trekke inn standardbudsjettberegningen for det husholdet søkeren representerer, gir det en viss mening å beregne om søkerens hushold går med underskudd eller ikke. Den økonomiske balansen beregnes i denne sammenhengen på følgende måte:

² Se avsnitt 4.2 for en mer detaljert oversikt over hvilke inntekter som inngår i beregningen og hvordan de er kategorisert.

Inntekter

- registrerte faste utgifter
 - standardbudsjettets beregning av daglige utgifter for husholdet
 - = den økonomiske balansen.
-

Det er viktig å huske at balanseberegningen er anslag. Husholdenes inntekter er rimelig godt dokumentert, mens det kun registreres et utvalg av faste utgifter, samtidig som disse utgiftene er vanskelig å kontrollere. SIFOs standardbudsjett er en kostnadssjablong og er følgelig en standard som treffer mer eller mindre godt i forhold til den faktiske utgiftsprofilen i husholdene.

Til tross for disse innvendingene vil vi likevel argumentere for at den måten å beregne den økonomiske balansen gir et fornuftig bilde av forskjeller i økonomisk handlefrihet. Det er også viktig å understreke at SIFOs standardbudsjett er beregnet for friske mennesker. Det betyr bl.a. at ekstrakostnader som følge av sykdom ikke er med i disse beregningene.

Siden vi i dette arbeidet ikke er spesielt opptatt av å undersøke grunnene til avslag på noen av søknadene, inkluderer vi samtlige søkere i analysen. Vårt fokus er å se hvilket bilde som tegnes i søknadene av de kreftrammedes økonomi. Det er rimelig å anta at de aller fleste som har søkt også har et følt behov for økonomisk støtte som en følge av sykdommen. Det er dette bildet vi ønsker å få fram. Det er viktig å understreke at vi ikke har til hensikt å gjøre en evaluering av Kreftforeningens praksis i arbeidet med å støtte kreftrammede økonomisk, for eksempel hvem som får innvilget sine søknader og hvilke kriterier som anvendes i disse vurderingene.

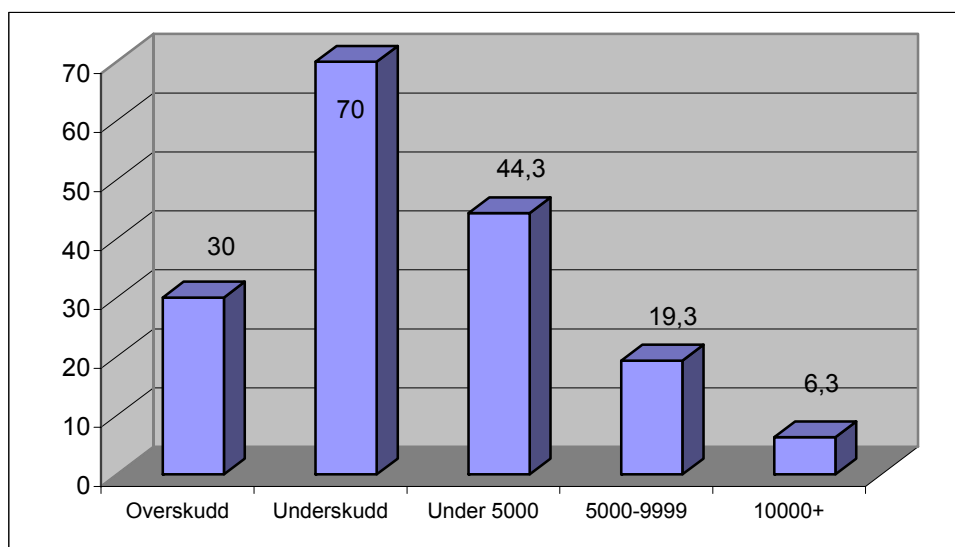
3 Kjennetegn ved utvalget

Nedenfor gir vi en rask oversikt over noen sentrale kjennetegn ved utvalget.

3.1 Balanse i privatøkonomien

Den sentrale uavhengige variabelen i denne studien er balansen i husholdsøkonomien slik den fremkommer i søknaden. Dels dreier det seg om det er en positiv eller negativ balanse og dels om størrelsen på den negative balansen.

Figur 3-1 Prosentandelen med overskudd eller underskudd per måned i den økonomiske balansen og etter størrelsen på underskuddet. (N=2223³).

Av plasshensyn presenterer vi i figur 3-1 to ulike mål. De to første søylene viser om man har overskudd eller underskudd i den økonomiske balansen. De tre neste søylene gir en grafisk presentasjon av størrelsen på det månedlige underskuddet, i prosent av samtlige søkere.

De aller fleste – 70 prosent – har et underskudd i den økonomiske balansen, mens 30 prosent enten balanserer sine inntekter og utgifter, eller har et overskudd i henhold til den balanseberegningen vi anvender her. Dette er ikke overraskende på noen måte og indikerer at det er press i privatøkonomien til dem som søker Kreftforeningen om økonomisk støtte. Majoriteten (63,3 prosent) av dem med negativ balanse har under 5 000 kr i minus per måned. Dette utgjør 44,3 prosent av hele materialet. 6,3 prosent går med 10 000 kr eller mer i måneden i underskudd. I hvilken grad dette bildet er helt dekkende for den faktiske situasjonen til søkerne

³ Det er 88 personer vi ikke har nok opplysninger om til å beregne den økonomiske balansen. Disse blir ikke tatt med i analysen der vi anvender økonomisk balanse som variabel.

er usikkert. Det er grunn til å tro at søknadene mer eller mindre er tilpasset formålet. Det vil si at det ligger et klart økonomisk insentiv til å fremstille sin egen økonomiske situasjon slik at det er lettere å få økonomisk støtte. Kreftforeningen kontrollerer imidlertid de viktigste økonomiske opplysningene, slik at det er grunn til å tro at de sentrale økonomiske data – spesielt på inntektssiden – er rimelig valide. Siden de variable utgiftene er beregnet ved hjelp av SIFOs standardbudsjett, er derfor den største usikkerheten knyttet til de faste utgiftene og de variable utgifter som ligger utenfor standardbudsjettet.

3.2 Kjønn

Det er som sagt innledningsvis 2311 kreftrammede som har søkt Kreftforeningen om økonomisk støtte i perioden 2001 – 2004. Av disse var det 42 prosent menn og 58 prosent kvinner (Tabell 3-1), altså en overvekt av kvinner på 16 prosentpoeng.

Tabell 3-1 Søkernes kjønn

<i>Kjønn</i>	<i>Prosent</i>
Mann	42
Kvinne	58
Totalt	100 (N=2311)

3.3 Alder

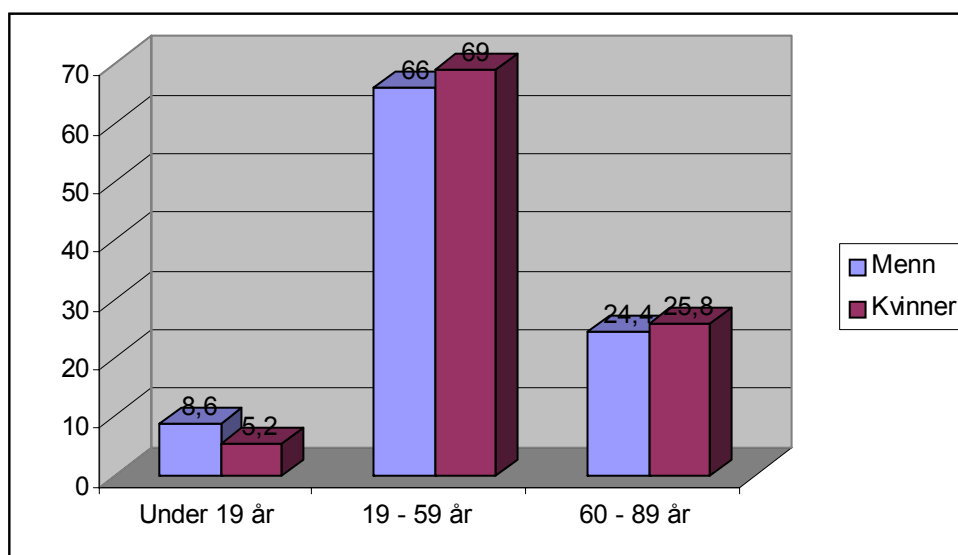
Gjennomsnittsalderen for alle søkere er 48,3 år. I tabell 3-2 ser vi at alderen til hovedtyngden av søkerne ligger i gruppen 41 til 60 år (48,3 prosent).

Tabell 3-2 Søkernes alder. Gruppert

<i>Gruppert alder</i>	<i>Prosent</i>
Under 10 år	3,1
11-18 år	3,5
19 - 30 år	8,4
31 - 40 år	13,5
41 - 50 år	22,3
51 - 60 år	26,0
61 - 70 år	14,7
71 - 80 år	6,8
Over 80 år	1,8
Total	100,0 (N= 2311)

I figur 3-2 har vi inndelt alder i unge (under 19 år), middelaldrende (19 til 59 år) og eldre (60 – 89 år) gir et visuelt bilde av fordelingen.

Figur 3-2 Søkere fordelt etter alder og kjønn. Gruppert. Prosent. N=2307

Aldersfordelingen viser at Levekårsdatabasen ikke er representativ med hensyn til fordelingen av kreft i befolkningen. I databasen er det en klar overrepresentasjon av de yngste og midlere aldersgruppene og en tilsvarende underrepresentasjon blant de eldste⁴. Dette er ikke overraskende. Familier med barn og unge med kreft er i en spesiell situasjon der nesten alle i husholdet blir påvirket på en eller annen måte. Det er kanskje også slik at foreldrene må tilpasse sitt forhold til arbeidslivet på en annen måte etter at et barn har fått en kreftdiagnose. Det er derfor ikke rart at det er relativt sett flere familier med kreftsyke barn og unge som søker Kreftforeningen om økonomisk støtte enn andre pasientgrupper. Personer i den midlere aldersgruppen er også i yrkesaktiv alder, og en kreftsykdom vil av den grunn kunne ha økonomiske konsekvenser. Det er med andre ord personer som er økonomisk aktive – og dermed også mer økonomisk sårbare – som har det største insitamentet til å søke om ekstra midler når kreftsykdom rammer. Dette reflekteres trolig i dette materialet. Siden vi ikke har opplysninger om økonomiske forhold både før og etter kreftdiagnosen har, vi imidlertid ikke anledning til å si noe sikkert om dette.

Kjønnsforskjellene er forholdsvis små. Den faktiske forekomsten av kreft er høyere blant kvinner i den midterste aldersgruppen, mens det er flere krefttilfeller blant menn i den yngste aldersgruppen, noe som kanskje kan forklare kjønnsforskjellene i tabell 3-2.

3.4 Sivilstand

Det mest karakteristiske ved fordelingen på sivilstand er at nesten halvparten (46.9 prosent) av søkerne er enslige.

Ellers registrerer vi at det er en viss andel husstander (5. prosent) som søker kreftforeningen om økonomisk støtte etter at den kreftrammede er død.

⁴ Se Krefregisteret (2004): Cancer in Norway 2001. Mars 2004.

Tabell 3-3 Sivilstand

<i>Sivilstand</i>	<i>Prosent</i>
Gift	35,5
Samboer	10,7
Enslig	19,7
Skilt	18,9
Separert	3
Enke/enkemann	5,3
Etterlatte	5,9
Ukjent	1
Totalt	100 (N=2311)

Og – som vist i tabell 3-4 – er det en meget høy andel av søkerne som er enslige uten barn under 18 år. Uten å foregripe en nærmere analyse, er det rimelig å se denne høye andelen av enslige uten barn under 18 år som en indikator på at kreftsykdom i denne gruppen har særegne følger som en bør se nærmere på.

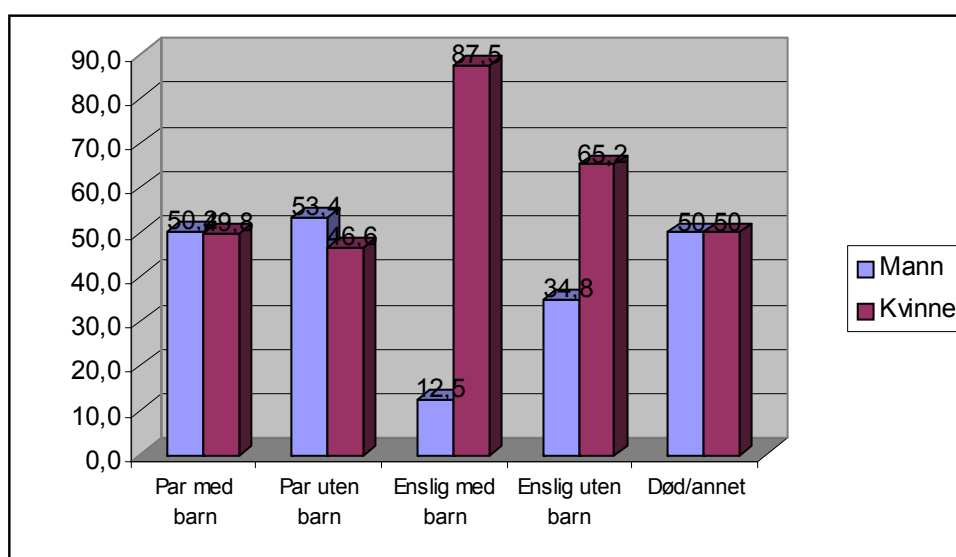
Tabell 3-4 Husholdstype

<i>Husholdstype</i>	<i>Prosent</i>
Par med barn ⁵	21,2
Par uten barn	25
Enslige med barn	8
Enslig uten barn	38,9
Etterlatte	5,9
Ukjent	1
Totalt	100 (N=2311)

Figur 3-3 viser at andelen kvinner er svært høy blant enslige, både med og uten barn. Hele 87 prosent av søkere som er enslige med barn er kvinner. Forskjellen er noe mindre i gruppen enslige uten barn, men kvinneandelen her er også meget høy. Det er viktig å huske på dette når en fortolker betydningen av husholdstype for den økonomiske balansen.

⁵ Med barn menes her barn under 18 år.

Figur 3-3 Prosentandelen menn og kvinner i ulike familietyper. N=2311

3.5 Oppsummering

- 70 prosent av søkerne har underskudd på den månedlige økonomiske balansen
- Majoriteten av søkerne har et underskudd på 5000 kroner eller mindre per måned
- Det er en viss overvekt av kvinner blant søkerne (58 prosent kvinner og 42 prosent menn)
- Gjennomsnittsalderen for søkerne er 48,3 år
- Hovedtyngden av søkerne befinner seg mellom 19 og 59 år
- I underkant av halvparten (46,9 prosent) av søkerne er enslige (enslig/skilt/separert/enke/enkemann)
- Det er en høy andel enslige uten barn (38,9 prosent) blant søkerne
- Den store majoriteten av enslige med barn er kvinner (87,5 prosent)
- Kvinneandelen blant enslige uten barn er også høy

4 Inntektskildenes betydning for den økonomiske balansen

4.1 Innledning

I en beregning av den økonomiske balansen i husholdet er det forholdet mellom inntekter og utgifter som er det selvfølgelig utgangspunktet. Denne type balanseberegning sier med andre ord ingenting om inntekten er høy eller lav, eller nivået på utgiftene. Hushold med høy inntekt og høye utgifter kan komme ut med minus, mens hushold med lav inntekt og lave utgifter kan komme ut i pluss. I denne studien foretar vi heller ingen vurdering av inntekts- eller utgiftsnivået, men behandler disse variablene som gitte. Som sagt innledningsvis har vi bedre og mer detaljerte opplysninger om inntekt og de ulike inntektskildene enn det vi har om utgifter. Det prinsipielt interessante i en analyse av sammenhengen mellom kreft og levekår er hvordan kreft påvirker utgifter og inntekter og om det er utgifts- eller inntektsendringene som gir den største belastningen. Det foreliggende datamaterialet gir ikke anledning til å gi et fullgodt svar på dette.

Søkerne har imidlertid hatt anledning til å svare på spørsmål om det er reduserte inntekter, økte utgifter eller begge deler som er grunnen til søknaden. 74 prosent av svarene (flere svar er mulig) oppgir økte utgifter som begrunnelse for endring i den økonomiske situasjonen, som en direkte følge av sykdommen.

Det er imidlertid på inntektsvariabelen vi kan gjøre den mest detaljerte analysen.

4.2 Inntektskategorier

I Levekårsdatabasen er det spesifisert en rekke ulike inntektskilder som søkeren må fylle ut dersom dette er en aktuell inntekt. For å gjøre analysen noe enklere har vi gruppert disse inntektskildene på følgende måte:

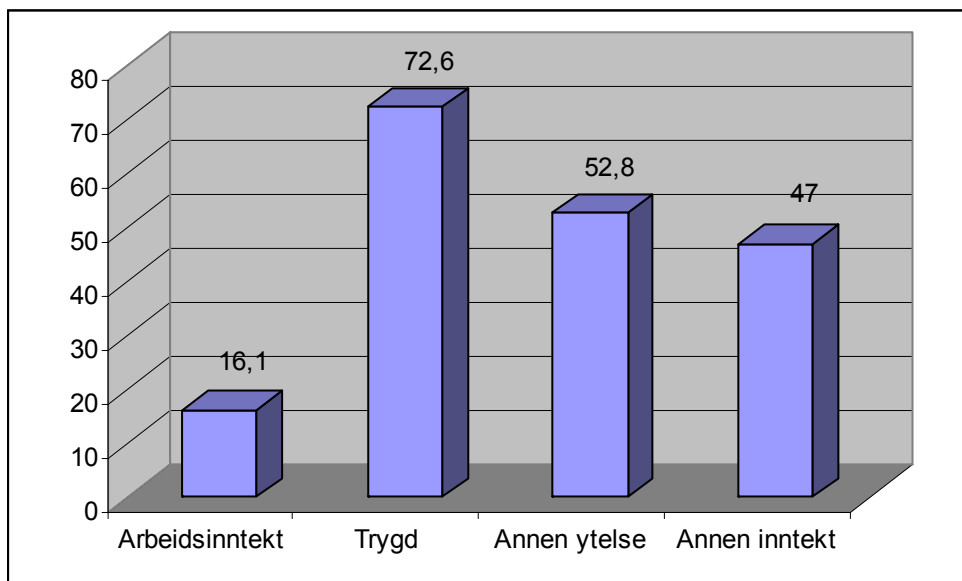
- a) **Arbeidsinntekt:** *kun for søkeren*⁶,
- b) **Trygd:** *uførepensjon, attføringspenger, alderspensjon, tjenestepensjon, etterlattepensjon, sykepenger og rehabiliteringspenger,*
- c) **Annen ytelse:** *grunnstønad, hjelpestønad, sosialhjelp, barnetrygd, bostøtte, kontantstøtte, omsorgslønn og barnebidrag og*
- d) **Annen inntekt:** *ektefelleinntekt og uspesifisert inntekt.*

Selv om det er svært ulike inntektsformer som slås sammen, er poenget i denne sammenhengen å skille klart mellom arbeidsinntekt og trygdeytelser på den ene siden og diverse of-

⁶ Ektefelles inntekt kommer inn under en "samlepost" og er i denne inndelingen kategorisert som Annen inntekt.

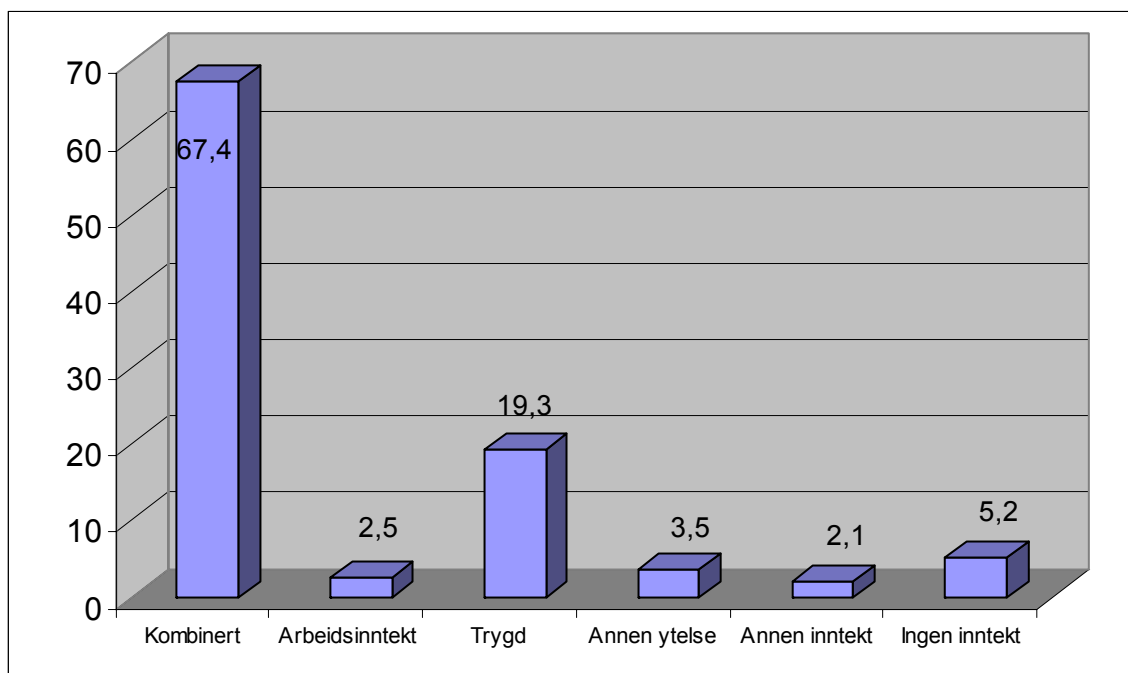
fentlige (og private) tilskudd og diverse inntekt på den andre siden. Både arbeidsinntekt og trygd er inntekt som man skal leve av, mens de andre ytelsene er mer marginale i dette perspektivet. Annen inntekt er uspesifisert og må derfor behandles således. I figur 4-1 viser vi at den store majoriteten av dem som søker Kreftforeningen om økonomisk støtte mottar en eller annen form for trygdeytelse. Det er relativt sett få som har arbeidsinntekt (16,1 prosent). Rundt halvparten av populasjonen har Annen ytelse eller Annen inntekt. Det er ingen overraskelse at såpass få er i arbeid sett på bakgrunn av den alvorlige diagnosen og tidspunktet for søknaden. Vi har i denne sammenhengen ingen oversikt over hvor representativt dette er for personer med kreft, men vi registrerer at det er svært mange som mottar trygd som mener at privatøkonomien er så svak at det er nødvendig å søke Kreftforeningen om økonomisk støtte. 82 prosent av dem som kun har trygdeytelser som inntektskilde har et underskudd på resultatberegningen, dvs. 12 prosentpoeng over andelen for hele populasjonen.

Figur 4-1 Prosent av alle søkere fordelt på ulike inntektskilder. N=2311

Det er viktig å ha in mente at klassifiseringen ovenfor bare gir et grovt bilde av et mangfold av inntektskilder. I tillegg til heterogeniteten i inntektskildene er det også slik at mange har flere inntektskilder på tvers av hovedkategoriene. I figur 4-2 ser vi at hele 67,4 prosent av søkerne har en eller flere kombinasjoner av arbeidsinntekt, trygd, annen ytelse og annen inntekt. Vi registrerer at hele 19,3 av søkerne og deres hushold bare har trygd som inntektskilde. Kun 2,5 prosent lever bare av arbeidsinntekt. 5,2 prosent av søkerne har ikke oppgitt inntekt.

Figur 4-2 Prosentandelen av søkere med kun en hovedinntektskilde og kombinasjon av flere inntektskilder. N=2311.

Den lave andelen som har inntekt utelukkende fra én hovedkategori, gjør det lite meningsfullt å foreta analyser med utgangspunkt i disse (kanskje med unntak av trygd). Vi har derfor valgt å foreta analyser med utgangspunkt i dem som har en inntekt innen en hovedkategori, selv om vedkommende også har inntekt innen en eller flere andre hovedkategorier, for eksempel arbeidsinntekt kombinert med andre typer inntekt. Siden inntekstkategoriene ikke er gjensidig utelukkende, har vi også foretatt analyser av hver enkelt inntektskilde der vi anser det nødvendig.

4.3 Forholdet mellom inntektskilder og økonomisk balanse

Nedenfor ser vi ikke på beløpets størrelse, men på inntektstype i forhold til den økonomiske balansen. Vi ser med andre ord hvilken betydning *type* inntekt har for hvor god eller dårlig privatøkonomien er. I tabell 4-1 ser vi på de ulike inntektstypene i forhold til det å komme i underskudd i den økonomiske balanseberegningen.

Tabell 4-1 Forholdet mellom ulike inntektstyper og negativ balanse. Prosentandeler av dem med negativ balanse og som har angjeldende inntektstype.

	Har inntektsformen	Har ikke inntektsformen
Arbeidsinntekt	54,7 (N=371)	73,1 (1852)
Trygd	68,9 (N1671)	73,4 (N=552)
Annen ytelse	72,1 (N1217)	67,4 (N=1006)
Annen inntekt	56,2 (N=1078)	83,0 (N=1145)

Det er uten tvil kreftrammede med Annen inntekt som har den laveste andelen negativ balanse. Dette er tilfellet sett i forhold til de husholdene som ikke har Annen inntekt – her er det 83 prosent med negativ balanse. I kategorien Annen inntekt er det mange typer inntekt som ikke er klassifisert, slik at vi vet forholdsvis lite om hva slags inntekt det her er snakk om, med

unntak av ektefelleinntekt. En mer detaljert analyse av materialet viser at det er ektefelleinntekt som i stor grad bidrar til den - relativt sett – lave andelen med underskudd.

Tabell 4-2 Andelen med negativ balanse etter om man har ektefelleinntekt eller ikke. Alle (N=2223)

	<i>Har ektefelleinntekt</i>	<i>Har ikke ektefelleinntekt</i>
Prosentandel med underskudd	53,3 (511)	82,6 (1045)
	N=958	N=1265

Men det er også slik at den udifferensierte ”Annen inntekt” bidrar til en lav negativ balanse. Totalkategorien Annen inntekt gir indikasjoner på at det er andre i husholdet som bidrar økonomisk og således trekker husholdsøkonomien opp. Vi skal senere se mer detaljert på inntektstyper og underskudd der vi kontrollerer for balanse.

Tabell 4-1 indikerer også at arbeidsinntekt gir en bedre buffer mot negativ balanse enn trygd og annen ytelse. Arbeidsinntekten er som regel høyere enn tilskudd fra offentlige økonomiske støtteordninger og resultatet er således ikke overraskende. Siden det bare er vel 16 prosent av søkerne som har arbeidsinntekt, er dette ingen viktig inntektskilde for populasjonen. Det er vel også slik at den populasjonen vi studerer her er, eller har i nær fortid vært, i en akutt sykdomssituasjon, slik at arbeid ikke er aktuelt for de aller fleste.

Sammenliknet med de andre inntektskategoriene er det dem som har Annen ytelse som utgjør den største andelen med negativ balanse. Dette er inntektsformer som er mindre rettighetspregede og ofte basert på vurderinger om behov, for eksempel sosialhjelp. Det er derfor heller ingen overraskelse at dette er en gruppe som kommer svakt ut. Trygd bidrar ikke positive til den økonomiske balansen på samme måte som arbeidsinntekt. Det er riktignok en noe lavere andel med negativ balanse blant dem som mottar trygd enn dem som ikke gjør det. Forskjellen er imidlertid liten (4,5 prosentpoeng). Tatt i betraktning at trygdekategorien er satt sammen av svært mange og forskjellige trygdeytelser, er det vanskelig å gi en fornuftig kommentar til trygdens betydning for den økonomiske balansen.

Grovt sett synes det som om arbeidsinntekt og bidrag fra ektefelle (ektefelles inntekt) bidrar til å forklare den relativt sett lave andelen med negativ balanse. Annen ytelse bidrar negativt, mens trygd bidrar verken negativt eller positivt.

Tabell 4-3 indikerer at det er en betydelig forskjell i sannsynligheten for å komme i negativ balanse om man har ektefelle eller ikke og om eventuell ektefelle bidrar økonomisk.

Tabell 4-3 Prosentandelen med underskudd for par med og uten barn, og om det er registrert ektefelleinntekt eller ikke.

	<i>Har ektefelleinntekt</i>	<i>Har ikke ektefelleinntekt</i>	<i>N</i>
Par med barn	63,7 (254)	85,5 (71)	325 (PD -21,8)*
Par uten barn	43,8 (206)	90 (72)	278 (PD -46,2)*
N	460 ⁷ (PD19,9)*	143 (PD-4,5)*	603

* PD er prosentdifferansen.

Vi registrerer at i de tilfeller som gjelder par der ektefellen ikke bidrar i økonomien, er andelen underskudd svært høyt. Tabell 4-3 viser også at det er et samspill der betydning av ektefelles inntekt for totalbalansen varierer etter om man har barn eller ikke. *Ektefellens inntekt*

⁷ Differansen mellom 460 i tabell 4-3 og 511 i tabell 4-2 (dvs. andelen som har ektefelleinntekt) skyldes i all hovedsak at det er ført opp ektefelleinntekt i noen tilfeller der søker er død. Det finnes også noen få tilfeller der enslige er ført opp med ektefelleinntekt.

har størst *betydning* for totalbalansen for par uten barn. Det vil si at der par ikke har barn, øker sjansen for å komme i pluss når ektefellen har arbeidsinntekt enn tilfellet er for par med barn. Det er jo heller ikke så urimelig å forestille seg, siden barn øker utgiftene og dermed sjansen for å komme i negativ balanse. Dette er det også tatt hensyn til ved å bruke SIFOs standardbudsjett for beregning av de daglige utgiftene. For dem som har ektefelleinntekt er det uten tvil par uten barn som har den største sjansen for å gå i balanse. På den annen side viser samspeillet at *betydningen av å ha barn* for å komme på pluss eller minussiden er stor for dem som har ektefelleinntekt, mens effekten av å ha barn er liten – men negativ – for dem som ikke har ektefelleinntekt.

Trygd

Vi ser ovenfor at en stor andel (68,9 prosent) av dem som mottar trygd har negativ balanse.

Tabell 4-4 Prosentandelen med negativ balanse etter inntektskilde

	<i>Har inntektskilden</i>	<i>Har ikke inntektskilden</i>
Uførepensjon	67,9 (N=677)	70,9 (N=1546)
Attføringspenger	82 (N= 89)	69,5 (N=1483)
Alderspensjon	57,5 (N=186)	71,1 (N=2037)
Tjenestepensjon	51,9 (N=189)	71,7 (N=2034)
Etterlattepensjon	75,5 (N=49)	69,9 (N=2174)
Rehabiliteringspenger	73,1 (N=1556)	69,5 (N=1940)

Vi ser her at det er personer som har attføringspenger som kommer mest negativt ut. Deretter kommer de med etterlattepensjon og rehabiliteringspenger (svært liten). Den gruppen som kommer best ut er de med tjenestepensjon, og i litt mindre grad de med alderspensjon.

Annen ytelse

Tabell 4-1 viser at søkere som oppgir at de har Annen ytelse er den største andelen blant dem med underskudd. I tabell 4-5 gir vi en oversikt over andelen med underskudd etter om man har de ulike ytelsen eller ikke.

Tabell 4-5 Prosentandelen med negativ balanse etter ulike inntektsformer under Andre ytelser.

	<i>Har inntektskilden</i>	<i>Har ikke inntektskilden</i>
Hjelpestønad	55,2 (N=212)	71,6 (N=2011)
Sosialhjelp	93,7 (N=158)	68,2 (2065)
Barnetrygd	71,0 (801)	69,4 (N=1422)
Barnebidrag	77,0 (N=261)	69,1 (N=1962)
Kontantstøtte	63,5 (N=63)	70,2 (N=2160)
Omsorgslønn	50,0 (N= 6)	70,0 (N=2217)
Bostøtte	90,5 (147)	68,5 (N=2076)
Grunnstønad	59,6 (334)	71,8 (N=1889)

Det mest påfallende i tabellen er at over 90 prosent av dem som enten mottar sosialhjelp eller bostøtte, har underskudd i den økonomiske balansen. Bostøtte er en god indikator på svak økonomi i seg selv. Dette blir mer eller mindre bekreftet i tabell 4-5. Personer som mottar sosialhjelp har så å si per definisjon svak økonomi, og det er heller ikke overraskende at det er en høy andel av disse som også kommer med underskudd i den foreliggende balanseberegningen. Siden SIFOs standardbudsjett ligger høyere enn sosialhjelpssatsene i de aller fleste kommuner, er det nesten rart at det overhode er noen sosialhjelpsmottakere som kommer ut med positiv balanse. Det faktum at en stor andel av personer med barnetrygd og barnebidrag kommer negativt ut på balansen skyldes at par med barn generelt har en negativ balanse (se tabell 4-3). De som mottar barnebidrag er skilt. Oppløste ekteskap og samboerforhold medfø-

rer ikke nødvendigvis dårlig økonomi, men tabell 4-5 indikerer at så er tilfellet for en stor andel (77 prosent) av de skilte som har søkt Kreftforeningen om økonomisk støtte.

Vi har sett at det kan være betydelige forskjeller i den betydning inntektskildene har for den økonomiske balansen, alt etter hvilken familietype søkeren tilhører. Vi skal i neste del nansere den grove analysen ovenfor og se mer detaljert på betydning av familietype, søkerens kjønn og inntektskategori i forhold til den økonomiske balansen.

4.4 Oppsummering

- 74 prosent av svarene (flere svar var mulig) oppgir økte utgifter som begrunnelsen for søknaden
- Det skilles mellom følgende inntektskilder: arbeidsinntekt, trygd, annen ytelse (grunnstønad, hjelpestønad, sosialhjelp, barnetrygd, kontantstøtte og lignende) og annen inntekt (ektefelleinntekt og annen uspesifisert inntekt)
- Den store majoriteten av søkerne har en kombinasjon av flere inntektskilder (arbeidsinntekt, trygd, annen ytelse og annen inntekt)
- Kun 16,1 prosent av søkerne har arbeidsinntekt. 19,3 prosent av søkerne og deres hushold har utelukkende trygd som inntektskilde
- 2,5 prosent av husholdene har utelukkende arbeidsinntekt
- Arbeidsinntekt og inntekt fra ektefelle gir best beskyttelse mot negativ økonomisk balanse
- Søkere med den mindre rettighetsbaserte og udiffereensierte 'Annen ytelse' har størst sjans for negativ økonomisk balanse
- Ektefelleinntekt gir minst sjans for negativ økonomisk balanse for par uten barn
- For par der søkerens ektefellen ikke har egen inntekt er sjansen for underskudd på den økonomiske balansen svært stor

5 Familietype, kjønn og inntektskategoriers betydning for den økonomiske balansen.

Tabell 5-1 viser andelen med underskudd i den økonomiske balansen etter søkerens kjønn, inntektskategori og familietype.

Vi skal presentere hver inntektskategori hver for seg.

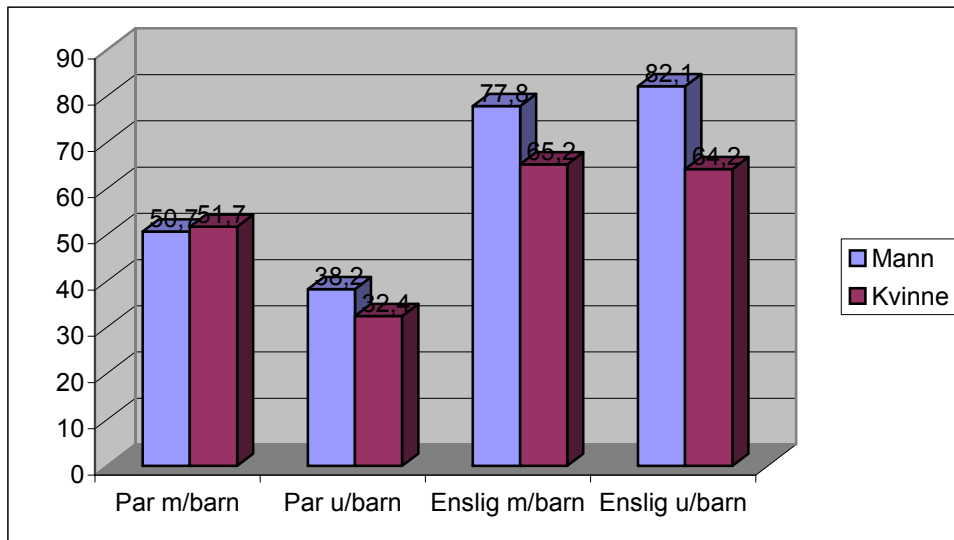
Tabell 5-1 Prosentandelen med underskudd etter kjønn, inntektskategori og familietype.

Kjønn	Inntekt	Familietype			
		Par m/barn	Par u/barn	Ensl. m/barn	Ensl. u/barn
Mann	Arbeid	50,7 (35)	38,2 (13)	77,8 (7)	82,1 (23)
	Trygd	69,3 (115)	48,9 (110)	58,3 (7)	84,1 (196)
	Annen ytelse	67,0 (152)	61,4 (53)	70,0 (14)	85,9 (85)
	Annen inntekt	61,3 (117)	44,5 (106)	72,7 (8)	87,1 (27)
Kvinne	Arbeid	51,7 (31)	32,4 (12)	65,2 (15)	64,2 (43)
	Trygd	65,1 (95)	44,1 (86)	88,2 (105)	78,9 (377)
	Annen ytelse	66,7 (160)	48,1 (37)	85,7 (132)	81,9 (186)
	Annen inntekt	66,2 (147)	43,5 (99)	86,4 (19)	71,4 (30)

5.1 Arbeidsinntekt

Som vi har sett tidligere viser tabell 5-1 at de som har arbeidsinntekt har mindre sjanse for å komme i underskudd enn de som har andre inntektskategorier. Samtidig ser vi at det er et tydelig samspill mellom arbeidsinntekt, kjønn og familietype med hensyn til underskuddsandelen. Vi kan illustrere dette forholdet grafisk.

Figur 5-1 Prosentandelen med underskudd etter kjønn og husholdstype. Søkere med arbeidsinntekt.*

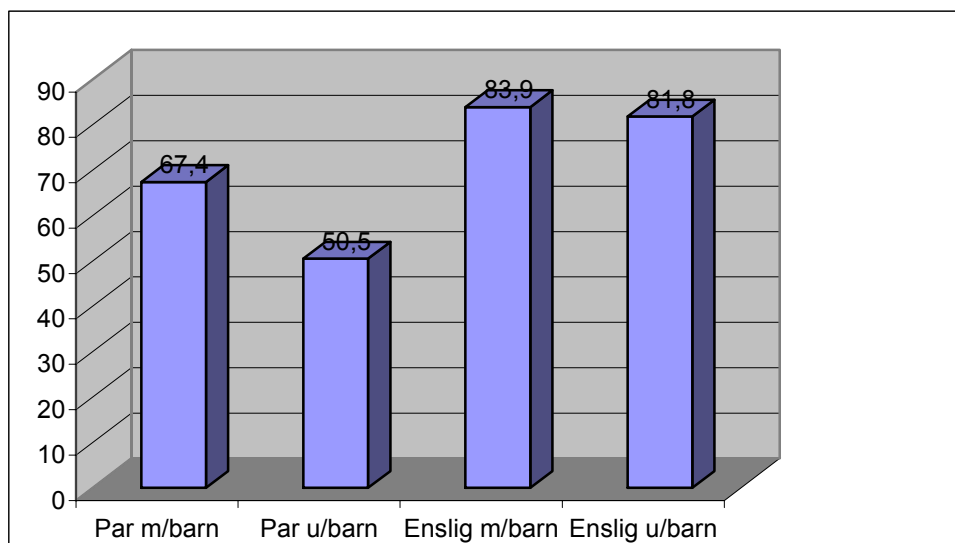

* For tallgrunnlag se tabell 5-1

I figur 5-1 ser vi at det er for par at arbeidsinntekten reduserer sjansen for underskudd. Det er spesielt par uten barn som skiller seg ut i så henseende. Her befinner henholdsvis 32,4 prosent av de kvinnelige og 38,2 av de mannlige søkerne seg i en underskuddssituasjon. Enslige, både med og uten barn – og spesielt enslige menn uten barn – har en høy andel med underskudd blant dem som har arbeidsinntekt. For par med barn er kjønnsforskjellene forholdsvis liten med hensyn til å være i en underskuddssituasjon. Enslige menn med arbeidsinntekt, både med og uten barn, har større sjanse for å befinne seg i underskudd enn enslige kvinner.

I figur 5-2 ser vi at par, og spesielt par uten barn, uansett inntektskilde har minst sjanse for å befinne seg i en underskuddssituasjon. Arbeidsinntekt reduserer denne sjansen ytterligere. For enslige reduseres også denne sjansen dersom man har arbeidsinntekt. Når vi kontrollerer for kjønn og husholdstype, registrerer vi at arbeidsinntekt i ennå større grad reduserer sjansen for å komme i underskudd.

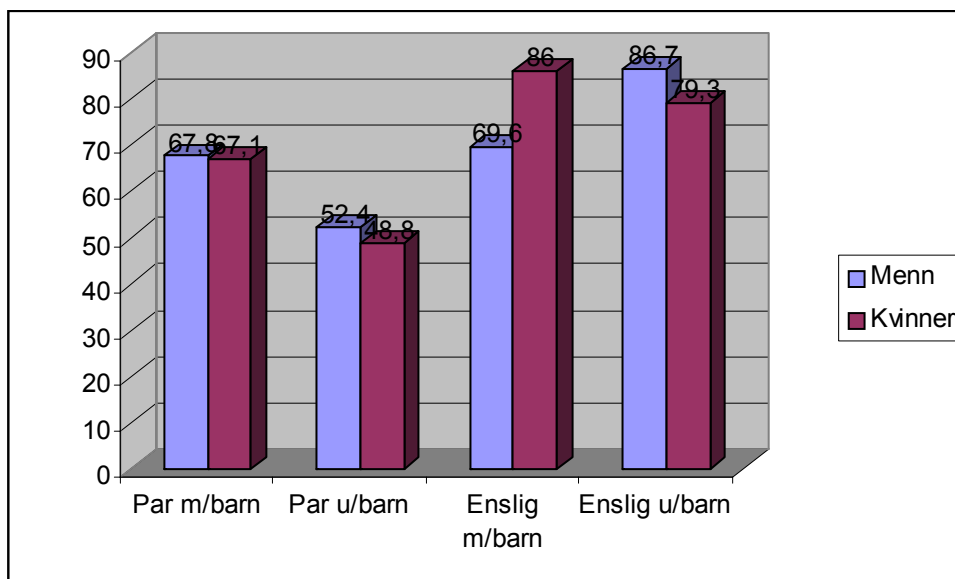
Figur 5-2 Prosentandelen med underskudd etter familietype.*

* For tallgrunnlag se tabell V 1-1 i vedlegg

Sammenlikner vi figurene 5-1 og 5-3 indikerer dette at det er for enslige kvinner med barn at arbeidsinntekt i størst grad bidrar til å redusere underskuddet.

Figur 5-3 Prosentandelen med underskudd etter familietype og kjønn.*

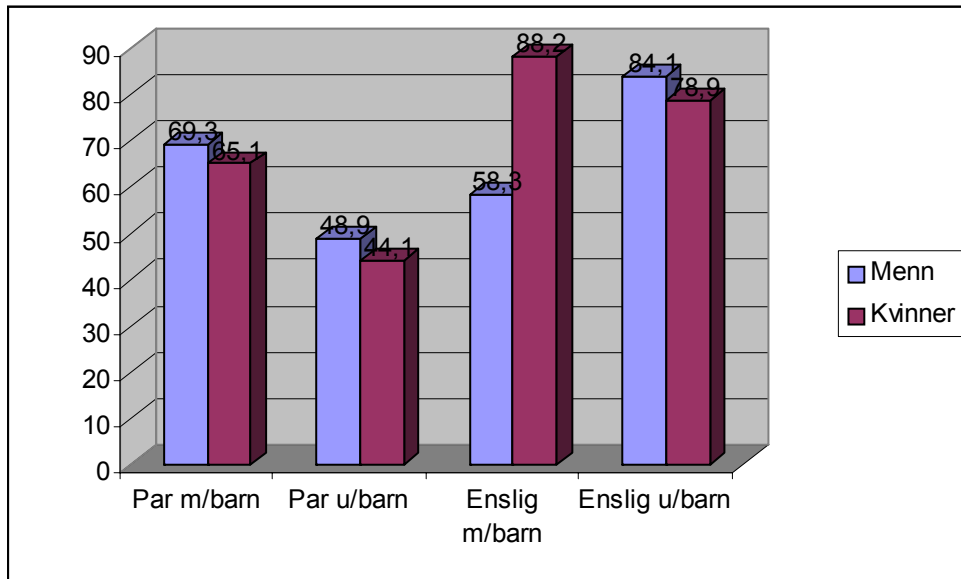

* For tallgrunnlag se tabell V 1-1 i vedlegg

5.2 Trygd

Figur 5-4 gir et grafisk bilde av tabell 5-1 for dem som har inntekt i form av trygd.

Figur 5-4 Prosentandelen med underskudd etter familietype og kjønn. Søkere med trygd.*

* For tallgrunnlag se tabell 5-1

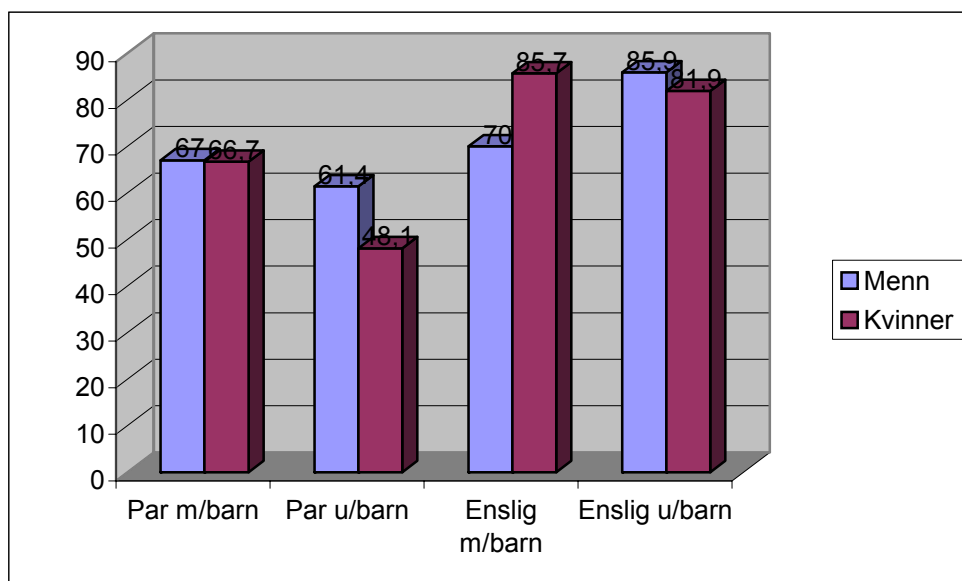
Også blant dem som mottar trygd er det en viss forskjell i sjansen for underskudd mellom par og enslige, selv om den er blitt vesentlig mindre, både når vi tar for oss dem med arbeidsinntekt og i forholdet til populasjonen som helhet. Spesielt ser vi at enslige mannlige søkere med trygdeytelser har redusert sin sjanse for å komme i underskudd. I denne gruppen er sjansen for å befinne seg i en underskuddssituasjon mindre enn for par med barn, uansett søkerens kjønn. For enslige kvinner med barn derimot, er situasjonen den motsatte. Her øker sjansen noe, men ikke mye, for å komme i en underskuddssituasjon dersom man mottar trygd. Det er blant enslige med barn og som mottar trygd at kjønnsforskjellen er størst. For de øvrige familietyperne er kjønnsforskjellen så liten at vi i praksis kan se bort fra den.

Blant par ser vi at det å motta trygd gir en liten økning i sjansen for å komme i underskudd.

5.3 Annen ytelse

Dersom vi ser på dem som mottar annen ytelse på samme måte som ovenfor får vi følgende grafiske bilde.

Figur 5-5 Prosentandelen med underskudd etter kjønn og familietype. Søkere med Annen ytelse.*

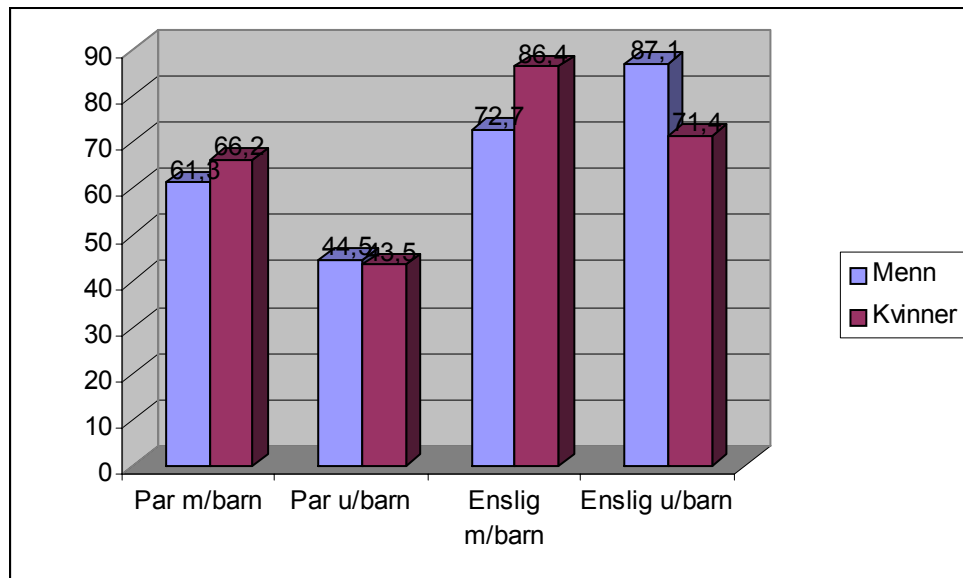

* For tallgrunnlag se tabell 5-1

Som redegjort for tidligere er Annen ytelse sammensatt av en rekke – og til dels svært forskjellige – ytelser. Det gjør at det er vanskelig å tolke en så heterogen inntektskategori. Vi registrerer imidlertid at det både er kjønnsforskjeller og forskjeller mellom husholdskategoriene når det gjelder betydning av Annen ytelse for den økonomiske balansen. Par både med og uten barn med Annen ytelse har en mindre sjanse for å komme i en underskuddssituasjon enn enslige, både med og uten barn. Det er kvinnelige kreftpasienter med Annen ytelse som lever i parforhold som kommer best ut. For enslige med barn er det derimot kvinnelige pasienter som kommer dårligst ut.

5.4 Annen inntekt

Figur 5-6 Prosentandelen med underskudd etter kjønn og familietype. For søkere med Annen inntekt.*

* For tallgrunnlag se tabell 5-1

Figur 5-6 støtter opp under analyser som er foretatt tidligere. Det er kreftpasienter som lever i parforhold der partneren bidrar økonomisk som kommer best ut. Kjønnforskjellene er små og ubetydelig for par uten barn. Det er større kjønnforskjeller blant de enslige. Kvinnelige enslige forsørgere kommer svakere ut enn mannlige, mens det motsatte er tilfellet for enslige menn uten barn.

5.5 Oppsummering

- Enslige – både med og uten barn – har størst sjanse for å ha underskudd enn par
- Enslige menn med barn og *arbeidsinntekt* har større sjanse for underskudd enn enslige kvinner med barn og *arbeidsinntekt*. Dette gjelder også for enslige uten barn.
- For menn med *arbeidsinntekt* uten barn er det en noe større sjanse for underskudd enn for menn med barn
- Par uten barn og med *arbeidsinntekt* har desidert minst sjanse for å befinne seg i en underskuddssituasjon.
- For enslige med *arbeidsinntekt* – uansett kjønn – bidrar ikke forsørgeransvar til å forklare sjansen for underskudd. Det motsatte er tilfellet for par – her øker det å ha barn sjansen for underskudd.
- Enslige kvinner med *trygd* og barn har størst sjanse for å komme i underskudd i forhold til andre husholdstyper med trygd som inntektskilde som kommer dårligere ut.
- For enslige menn er bildet helt motsatt; her er det enslige menn med *trygd* og uten barn og i forhold til enslige menn med barn og trygd.
- Også for par med barn og *trygd* som inntektskilde, har større sjanse for underskudd enn par uten barn.

- Hushold med '*Annen ytelse*' har større sjanse for å ha underskudd enn hushold som ikke trenger denne inntektskilden.
- Enslige av begge kjønn med '*Annen ytelse*' kommer svakere ut enn par
- Enslige kvinner med barn og enslige menn uten barn og med '*annen ytelse*' har størst sjanse for underskudd
- Det samme bildet gjelder for personer med '*Annen inntekt*'. Enslige kvinner med barn kommer svakere ut enn enslige kvinner uten barn. Menn uten barn kommer svakere ut enn menn med barn.
- Den generelle tendensen er, uavhengig av inntektskilde, at enslige – uansett inntektskilde– kommer svakere ut enn par. Forsørgeransvar har størst negativ betydning for enslige kvinner, mens den motsatte er tendensen for enslige menn. Det er med andre ord en klar kjønnsforskjell blant enslige med hensyn til barns betydning for den økonomiske belastningen. Også blant par bidrar barn til å forklare andelen med underskudd.

6 Utgiftenes betydning for den økonomiske balansen

Som vi har sett tidligere er det økte utgifter som oftest blir brukt som grunn til at man søker Kreftforeningen om økonomisk støtte. I søknadsskjemaet er det begrenset hvilke utgifter søkerne blir bedt om å oppgi. Ingen eller svært få av utgiftstypene er heller av en slik art at det er opplagt at det er denne type sykdomsutgifter som øker etter en kreftdiagnose. Siden vi ikke har kunnskap om tidsforløpet (før og etter kreftdiagnosen) i dette materialet, har vi ingen mulighet til å si noe om utgiftsøkning som en følge av kreftsykdommen. På samme måte som for inntektsanalysen, må vi heller betrakte utgiftstypene som indikatorer på en situasjon kreft-rammede befinner seg i, som kan være mer eller mindre problematisk i et levekårsperspektiv. Indikatorene er i høyeste grad indirekte og svært ofte tentative, og er således ikke tilstrekkelige for å trekke bastante konklusjoner. Vi kan se litt nærmere på dette ved hjelp av tabell 6-1.

Tabell 6-1 Prosentandelen med underskudd etter ulike utgiftstyper.

	<i>Har utgiften</i>	<i>Har ikke utgiften</i>
Husleie	74,9 (N=1422)	61,3 (N=801)
Strøm	68,8 (N=1231)	74,7 (N=435)
Kommunale avgifter	61,1 (N=905)	76,1 (N=1318)
Barnepass	70,4 (404)	69,9 (N=1919)
Renter og avdrag	67,8 (1564)	75,1 (N= 659)
Annen utgift	76,3 (N=135)	69,6 (N=2088)

Det er vanskelig å bruke kommunale utgifter som en indikator knyttet opp mot kreft og levekår. Vi registrerer riktignok at det er en ikke uvesentlig forskjell mellom dem som betaler kommunale avgifter og balanseberegningen. Sjansen for å ha negativ balanse er mindre for dem som betaler denne type avgifter i forhold til dem som ikke gjør det. Det å betale kommunale avgifter *kan* si noe om eieforhold til bolig og *kanskje* noe om hvor etablert man er, noe som igjen kan si noe om utsatthet (?). Antakelig gjelder det samme også når det gjelder strøm. Selv om noen oppgir at for eksempel strømavgiftene har økt etter kreftdiagnosen, bl.a. fordi en må fyre mer, er det lite sannsynlig at det verken er mange nok som merker den effekten eller at strømavgiftene øker så mye at det kan registreres i et så stort materiale. Når de som betaler strømavgiftene har en mindre sjanse for å komme negativt ut i den økonomiske balansen, er vanskelig – eller praktisk talt umulig – å tolke det på en fornuftig måte. Dette til tross for at det sannsynligvis er en indikator på at det er forskjell i økonomien mellom dem som betaler og dem som ikke betaler strøm.

For dem som har barn og er blitt rammet av kreft, vil vi derimot ikke anse det usannsynlig at utgifter til barnepass øker noe. Som sagt vet vi ingenting om endring, men vi registrerer at det ikke er noen forskjell i sjansen for å komme på henholdsvis pluss og minussiden i den økonomiske balansen om man har utgifter til barnepass eller ikke. Selv om vi kontrollerer for om man har barn, er det ingen sammenheng mellom om man betaler for barnepass eller ikke. Nærmere analyse viser imidlertid at enslige med barn en relativt stor sjanse for å ha en negativ balanse, selv når vi kontrollerer for barnepassutgifter.

Når det gjelder renter og avdrag har SIFO tidligere registrert at det er en sammenheng mellom sykdom og sannsynligheten for gjeldsproblemer. Vi har ingen opplysninger om gjeldsproblemer i dette materialet og kan således ikke teste denne type mekanismer i det foreliggende arbeidet. Søkerne må riktignok oppgi hvor mye man betaler i renter og avdrag på lån. Det er imidlertid ingen grunn til å tro at renter og avdrag på lån vil endre seg i vesentlig grad som følge av en kreftsykdom. I tabell 6-1 fungerer kanskje renter og avdrag heller som en indikator på hvordan man er etablert i boligmarkedet(?)

Det er vanskelig å gjøre en mer detaljert analyse av disse utgiftenes betydning for den økonomiske balansen. Her har vi anvendt dem som meget grove indikatorer på en materiell situasjon. Det er imidlertid faglig sett lite tilfresstillende og må behandles deretter. Det er imidlertid svært synd at utgiftssiden er såpass mangelfullt registrert. Spesielt når de fleste oppgir økte utgifter som den viktigste grunnen for å søke Kreftforeningen om økonomisk støtte.

7 Oppsummering av de empiriske funnene

Datamaterialet i denne rapporten er hentet fra Levekårsdatabasen til Kreftforeningen. Denne databasen inneholder alle opplysninger som er registrert i forbindelse med søknader til Kreftforeningen om økonomisk støtte til kreftrammede og deres familie. Dette er opplysninger som både fremkommer i søknadsskjemaet og andre data som Kreftforeningens saksbehandlere samler inn. I dette prosjektet er det først og fremst opplysninger om søkerens økonomi som er analysert.

Vi har i dette forprosjektet hatt som ambisjon å undersøke sammenhengen mellom levekårsproblemer og kreft, slik den fremkommer i Kreftforeningens levekårsdatabase. Selv om denne basen ikke er representativ for alle personer med kreft, er det et stort antall søknadsskjemaer som analyseres. Den store majoriteten av søkerne oppgir at økning i utgifter som følge av kreftsykdommen er et vesentlig større problem enn reduksjon i inntekten. I vårt datamateriale har vi imidlertid få og forholdsvis grove opplysninger om hvilke type utgifter det her tenkes på. I søknadsskjemaet registreres det 'vanlige' faste utgifter som renter og avdrag, strøm, husleie, kommunale avgifter, barnepass og 'annen utgift'. Det er mye som tyder på at det er i sekkebetegnelsen 'annen utgift' at vi finner utgifter som er spesifikt knyttet til sykdommen og som følger av den. Siden detaljeringsgraden er så lav, har vi imidlertid ikke mulighet til å gjennomføre mer detaljerte analyser av utgiftssidens betydning for de kreftrammedes levekår. Det er viktig både å finne ut hvilke utgifter det her er snakk om, og hvordan disse utgiftene direkte påvirker de kreftrammedes økonomi og levekår for øvrig.

Den sentrale avhengige variabelen i analysen er over- eller underskudd i den personlige økonomien. Majoriteten av søkerne oppgir at økning av utgifter som følge av kreftsykdommen er et vesentlig større problem enn reduksjon i inntekten. Siden søknadsskjema i liten grad ber om opplysninger om kreftrelaterte utgifter, konsentrerer analysen seg om inntekten og inntektskildenes betydning for dårlig privatøkonomi.

Når det gjelder inntektskildenes betydning for 'underskudd' i den personlige økonomien, registrerer vi – ikke overraskende – at dem som har tilknytning til arbeidsmarkedet jevnt over kommer bedre ut enn de som er avhengige av offentlige økonomiske ytelser. Dernest synes det som om de som har trygd har en noe bedre økonomisk balanse enn de som også er avhengig av diverse stønadstyper, som for eksempel grunn- og hjelpestønad, sosialhjelp og bostøtte. Dette er et trekk som også er registrert i mange andre studier av svake levekår, nemlig at arbeidstilknytning har en immuniserende effekt i forhold til svake levekår. Videre registrerer vi at ektefelle – og spesielt ektefelle som bidrar økonomisk – også har en tilsvarende, om enn noe svakere, immuniseringseffekt. Dette vises også i andre levekårsstudier.

Familiesammensetting har også betydning: Enslige og enslige forsørgere er de som utgjør den største andelen med underskudd i den personlige økonomien. I materialet synes det som om det jevnt over er henholdsvis enslige menn uten barn og enslige kvinner med barn som kommer dårligst ut på vår levekårsindikator. Barn gir – for å holde oss til metaforen – en viss

immuniserende effekt for enslige menn, som lever av trygd eller andre offentlige økonomiske støtteordninger, mens barn ikke har den samme effekt for enslige kvinner.

Det er med andre ord mye som tyder på at kreftpasienter ikke skiller seg vesentlig ut sammenliknet med andre grupper som blir rammet av negative livsbegivenheter. Denne enkle forstudien indikerer at kompensasjonsmekanismene i velferdsstaten heller ikke fungerer effektivt når man blir rammet av langvarig alvorlig sykdom som kreft.

Referanser

Borgeraas, Elling, Jorun Brøyn og Sævar Berg Gudbergson (1996): *Levekår, livskvalitet og kreft*. SIFO Arbeidsnotat nr. 11 -1996

Kreftregistret (2004): *Cancer in Norway 2001*. Mars 2004

Tabellvedlegg:

I tabellvedlegget presenteres både tabeller som er grunnmateriale for figurer og annet tallmateriale i hovedteksten og tallmateriale som det var etterspørsel etter i prosjektet, men som ikke er kommentert. For noen av tabellene er tallgrunlaget svært små. Siden det i mange tabeller er presentert tallmateriale der utvalget er lite, har vi valgt å vise både prosentfordelingen og de absolutte tallene. En må være svært forsiktig med å tolke prosentforskjeller der N er et for lavt tall. En tommelfingerregel kan være at man ikke tolker prosentforskjeller der prosentgrunlaget er under 20 observasjoner.

Tabell V-1. Totalbalanse etter familietype og kjønn.

N= 2223

Familietype	Kjønn	Total balanse		Total
		Underskudd	Overskudd	
Par med barn	Mann	162	77	239
		67,8 %	32,2%	100%
	Kvinne	163	80	243
		67,1%	32,9%	100%
Total	325	157	482	
Par uten barn	Mann	153	139	292
		52,4%	47,6%	100%
	Kvinne	125	133	258
		48,4%	51,6%	100%
Total	278	272	550	
Enslig med barn	Mann	16	7	23
		69,6%	30,4%	100%
	Kvinne	135	22	157
		86,0%	14,0%	100%
Total	151	29	180	
Enslig uten barn	Mann	261	40	301
		86,7%	13,3%	100%
	Kvinne	447	117	564
		79,3%	20,7%	100%
Total	708	157	865	
Død/annet	Mann	45	29	74
		60,8%	39,2%	100%
	Kvinne	49	23	72
		68,1%	31,9%	100%
Total	94	52	146	
		64,4%	35,6%	100%

Tabell V-2. Prosentandelen med underskudd av søkere med sosialhjelp/bostøtte etter kjønn familietype og gradert underskudd.

<i>Kjønn</i>	<i>Familietype</i>	<i>Gradert underskudd</i>			<i>Underskudd totalt</i>
		<i>0-4999</i>	<i>5000-9999</i>	<i>10000+</i>	
Mann	Par m/barn	25,9 (7)	44,4 (12)	14,8 (4)	85,1 (23)
	Par u/barn	29,4 (5)	41,2 (7)	11,8 (2)	82,4 (14)
	Enslig m/barn	100 (2)	0 (0)	0 (0)	100 (2)
	Enslig u/barn	75 (39)	17,3 (9)	1,9 (1)	94,2 (49)
Kvinne	Par m/barn	7,7 (1)	69,2 (9)	15,4 (2)	92,3 (12)
	Par u/barn	61,5 (8)	0 (0)	15,4 (2)	76,9 (10)
	Enslig m/barn	42,9 (15)	40 (14)	14,3 (5)	97,2 (34)
	Enslig u/barn	74,8 (83)	17,1 (19)	0 (0)	91,9 (102)

Tabell V-3. Prosentandelen med underskudd av søkere med inntekt etter kjønn familietype og gradert underskudd.

<i>Kjønn</i>	<i>Familietype</i>	<i>Gradert underskudd</i>			<i>Underskudd totalt</i>
		<i>0-4999</i>	<i>5000-9999</i>	<i>10000+</i>	
Mann	Par m/barn	21,7 (15)	24,6 (17)	4,3 (3)	50,6 (35)
	Par u/barn	26,5(9)	11,8 (4)	0 (0)	46,7 (21)
	Enslig m/barn	44,4 (4)	22,2 (2)	11,1 (1)	77,7 (7)
	Enslig u/barn	50 (14)	21,4 (6)	10,7 (3)	82,1 (23)
Kvinne	Par m/barn	31,7 (19)	15 (9)	5 (3)	51,7 (31)
	Par u/barn	18,9 (7)	10,8 (4)	4,8 (2)	35,7 (15)
	Enslig m/barn	34,8 (8)	26,1 (6)	2,7 (1)	65,2 (15)
	Enslig u/barn	40,3 (27)	22,4 (15)	1,5 (1)	64,2 (43)

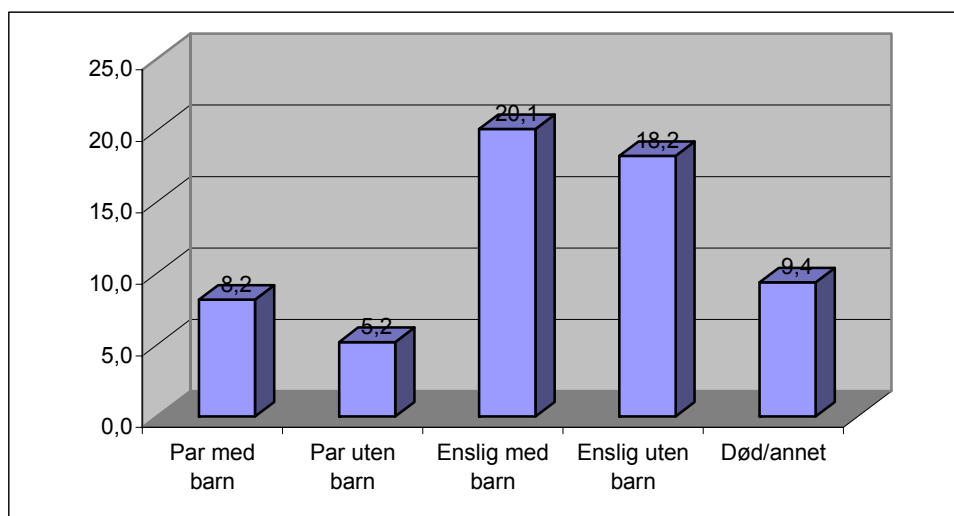
Tabell V-4. Prosentandelen med underskudd av søkere med uførepensjon etter kjønn familietype og gradert underskudd.

Kjønn	Familietype	Gradert underskudd			Underskudd totalt
		0-4999	5000-9999	10000+	
Mann	Par m/barn	37,8 (14)	18,9 (7)	8,1 (3)	64,8 (24)
	Par u/barn	38,2 (34)	11,2 (10)	3,4 (3)	52,2 (47)
	Enslig m/barn	20 (1)	20 (1)	0 (0)	40 (2)
	Enslig u/barn	73,6 (64)	6,9 (6)	3,4 (3)	83,9 (73)
Kvinne	Par m/barn	50 (15)	13,3 (4)	10 (3)	73,3 (22)
	Par u/barn	33,9 (39)	6,1 (7)	5,2 (6)	45,2 (52)
	Enslig m/barn	54,3 (19)	20 (7)	2,9 (1)	77,2 (27)
	Enslig u/barn	66,4 (158)	12,2 (29)	0,4 (1)	79 (188)

Tabell V-5. Prosentandelen med underskudd av søkere med rehabilitering/attføring etter kjønn familietype og gradert underskudd

Kjønn	Familietype	Gradert underskudd			Underskudd totalt
		0-4999	5000-9999	10000+	
Mann	Par m/barn	37,8 (17)	28,9 (13)	13,3 (6)	80 (36)
	Par u/barn	31,6 (12)	15,8 (6)	2,6 (1)	50 (19)
	Enslig m/barn	33,3 (1)	0 (0)	33,3 (1)	66,6 (2)
	Enslig u/barn	48,9 (23)	34 (16)	4,3 (2)	87,2
Kvinne	Par m/barn	33,3 (19)	12,3 (7)	15,8 (9)	61,4 (35)
	Par u/barn	28,2 (11)	7,7 (3)	12,8 (5)	48,7 (19)
	Enslig m/barn	34,9 (15)	41,9 (18)	16,3 (7)	93,1 (40)
	Enslig u/barn	61,9 (52)	25 (21)	2,4 (2)	89,3 (75)

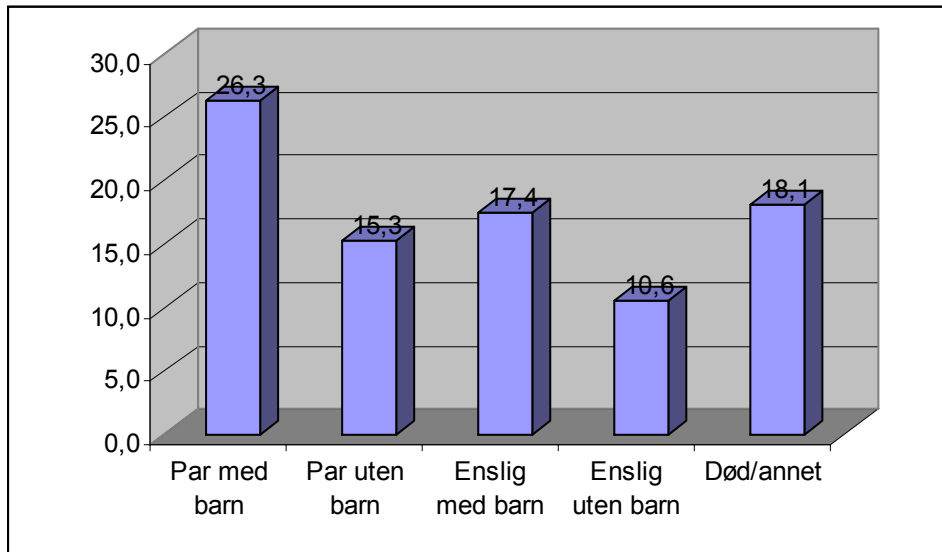
Figur V-1. Prosentandelen av søkere med sosialhjelp/bostøtte etter familietype

Tabell V-6. Familietype etter sosialhjelp/bostøtte

Familietype	Sosialhjelp/bostøtte		Total
	Har ikke	Har	
Par med barn	450	40	490
	91,8%	8,2%	100,0%
Par uten barn	547	30	577
	94,8%	5,2%	100,0%
Enslig med barn	147	37	184
	79,9%	20,1%	100,0%
Enslig uten barn	736	164	900
	81,8%	18,2%	100,0%
Død/annet barn	145	15	160
	90,6%	9,4%	100,0%
Total	2025	286	2311
	87,6%	12,4%	100,0%

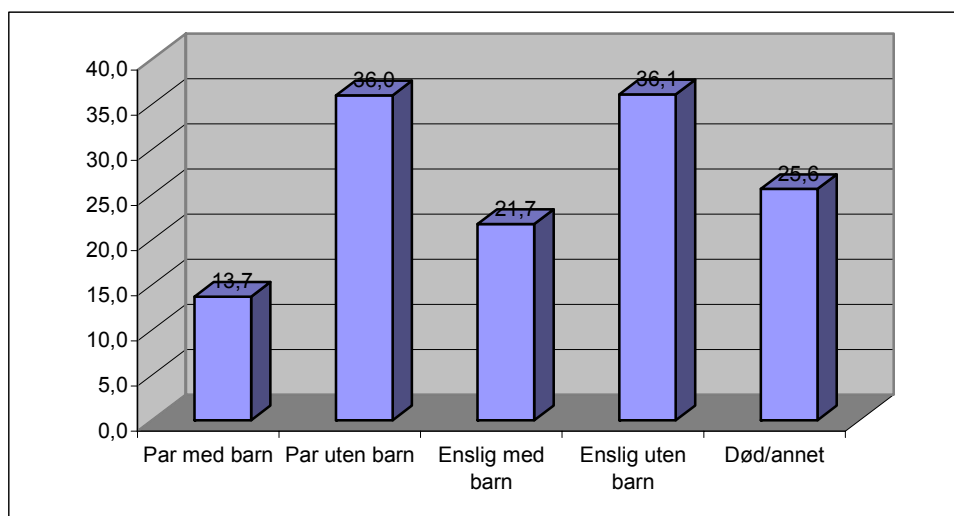
Figur V-2. Prosentandelen av søkere med arbeidsinntekt etter familietype (N=)

Tabell V-7. Familietype etter arbeidsinntekt

Familietype	Arbeidsinntekt		Total
	Har ikke arbeidsinntekt	Har arbeidsinntekt	
Par med barn	361	129	490
	73,7%	26,3%	100,0%
Par uten barn	489	88	577
	84,7%	15,3%	100,0%
Enslig med barn	152	32	184
	82,6%	17,4%	100,0%
Enslig uten barn	805	95	900
	89,4%	10,6%	100,0%
Død/annet	131	29	160
	81,9%	18,1%	100,0%
Total	1938	373	2311
	83,9%	16,1%	100,0%

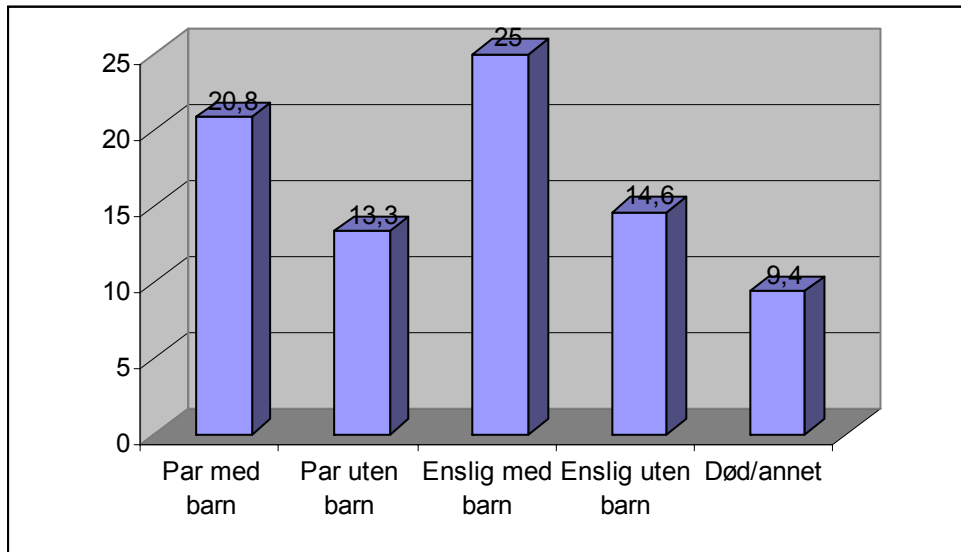
Figur V-3. Prosentandelen av søkere med uførepensjon etter familietype.

Tabell V-8. Familietype etter uførepensjon

Familietype	Uførepensjon		Total
	Har ikke	Har	
Par med barn	423	67	490
	86,3%	13,7%	100,0%
Par uten barn	369	208	577
	64,0%	36,0%	100,0%
Enslig med barn	144	40	184
	78,3%	21,7%	100,0%
Enslig uten barn	575	325	900
	63,9%	36,1%	100,0%
Død/annet barn	119	41	160
	74,4%	25,6%	100,0%
Total	1630	681	2311
	70,5%	29,5%	100,0%

Figur V-4. Prosentandelen av søkere med rehabiliteringspenger/attføring etter familietype

Tabell V-9. Familietype etter rehabiliteringspenger/attføring

Familietype	Rehabilitering/attføring		Total
	Har ikke	Har	
Par med barn	388	102	490
	79,2%	20,8%	100,0%
Par uten barn	500	77	577
	86,7%	13,3%	100,0%
Enslig med barn	138	46	184
	75,0%	25,0%	100,0%
Enslig uten barn	769	131	900
	85,4%	14,6%	100,0%
Død/annet	145	15	160
	90,6%	9,4%	100,0%
Total	1940	371	2311
	83,9%	16,1%	100,0%

Tabell V-10. Andelen som har diverse inntektskilder

	Prosent (N=2311) ⁸	Prosent (N=2064) ⁹
Hjelpestønad	9,2	6,4
Rehabiliteringspenger	12,2	13,3
Attføringspenger	3,9	3,8
Uførepensjon	29,5	31,1
Alderspensjon	8,1	8,8
Tjenestepensjon	8,2	8,9
Etterlattepensjon	2,1	2
Sosialhjelp	6,9	7
Barnetrygd	34,7	30,3
Bostøtte	6,4	6,4
Barnebidrag	11,3	10,3
Kontantstøtte	2,7	2,2
Omsorgslønn	0,3	0,1
Ektefelleinntekt	41,8	41,1
Annen inntekt	8,4	7,7
Egen inntekt	16,1	13,3

Tabell V-111. Balanse¹⁰

Underskudd	70
Overskudd	30
Sum	100 (N=2223)

⁸ Kjøring på samtlige (både foresatte og søker)⁹ Kjøring på alle som ikke er foresatte¹⁰ Total balanse er Inntekt – utgifter - standardbudsjettet

Tabell V-12. Gjennomsnittlig inntekt for de som har inntekten

	Gjennomsnitt, Kr
Egen inntekt	12199 (N=373)
Sykepenger	10942 (N=469)
Grunnstønad	908 (N=334)
Hjelpestønad	1804 (N=212)
Rehabiliteringspenger	8472 (N=283)
Attføringspenger	8114 (89)
Uførepensjon	8758 (681)
Alderspensjon	8764 (N=188)
Tjenestepensjon	2818 (N=189)
Etterlattepensjon	5152 (N=49)
Sosialhjelp	4891 (N=159)
Barnetrygd	2122 (N=802)
Bostøtte	2150 (N=147)
Barnebidrag	2477 (N=262)
Kontantstøtte	2980 (63)
Omsorgslønn	3492 (N=6)
Ektefelleinntekt	11415 (N=965)
Annen Inntekt	4997 (N=194)

Tabell V-13. Gjennomsnittlig utgift for de som har utgiften

	Gjennomsnitt Kr.
Sum gjeld	499512 (N=1825)
Sum kapital	45497 (N=1522)
Bankinnskudd	40439 (N=1483)
Husleie	3512 (N=1430)
Strøm	1213 (N=1797)
Kommunale utgifter	657 (N=909)
Barnepass	2612 (N=305)
Andre utgifter	2202 (N=135)
Renter og avdrag	5312 (N=1569)
Finanskapital	45230 (N=196)

Tabell V-14. Totale inntekter og utgifter

	Gjennomsnitt kr.
Totale inntekter*	16237 (N=2311)
Totale utgifter	7455 (N=2311)
Totalt arbeidsinntekt*	13642 (N=1141)
Totalt trygd	9928 (N=1677)
Totalt andre ytelser*	3060 (N=1206)
Totalt annen inntekt*	4997 (N=1553)
Bankinnskudd*	40439 (N=1483)

- Gjennomsnittlige tall for de som har positiv verdi.